PARSHAT CHAYEI SARAH 2015 – SOURCE SHEET

1. Bereishit 24:1-9 – Avraham dispatches Eliezer on a mission

(א) וְאַבְרָהָם זָקֵן בָּא בַּיָּמִים וַיקֹוָק בֵּרַךְ אֶת־אַבְרָהָם בַּכֹּל: (ב) וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אֶל־עַבְדּוֹ זְקַן בֵּיתוֹ הַמֹּשֵׁל בְּכָל אֲשֶׁר לוֹ שִׂים נָא יָדְךָ תַּחַת יָרֵכִי: (ג) וְאַשְׁבִּיעֲךָ בַּיקֹוָק אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וֵאלֹהֵי הָאָרֶץ אֲשֶׁר לֹא־תִקַּח אִשָּׁה לִבְנִי מִבְּנוֹת הַכְּנַעֲנִי אֲשֶׁר אָנֹכִי יוֹשֵׁב בְּקִרְבּוֹ: (ד) כִּי אֶל־אַרְצִי וְאֶל־מוֹלַדְתִּי תֵּלֵךְ וְלָקַחְתָּ אִשָּׁה לִבְנִי לְיִצְחָק: (ה) וַיֹּאמֶר אֵלָיו הָעֶבֶד אוּלַי לֹא־תֹאבֶה הָאִשָּׁה לָלֶכֶת אַחֲרַי אֶל־הָאָרֶץ הַזֹּאת הֲהָשֵׁב אָשִׁיב אֶת־בִּנְךָ אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־יָצָאתָ מִשָּׁם: (ו) וַיֹּאמֶר אֵלָיו אַבְרָהָם הִשָּׁמֶר לְךָ פֶּן־תָּשִׁיב אֶת־בְּנִי שָׁמָּה: (ז) יְקֹוָק אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם אֲשֶׁר לְקָחַנִי מִבֵּית אָבִי וּמֵאֶרֶץ מוֹלַדְתִּי וַאֲשֶׁר דִּבֶּר־לִי וַאֲשֶׁר נִשְׁבַּע־לִי לֵאמֹר לְזַרְעֲךָ אֶתֵּן אֶת־הָאָרֶץ הַזֹּאת הוּא יִשְׁלַח מַלְאָכוֹ לְפָנֶיךָ וְלָקַחְתָּ אִשָּׁה לִבְנִי מִשָּׁם: (ח) וְאִם־לֹא תֹאבֶה הָאִשָּׁה לָלֶכֶת אַחֲרֶיךָ וְנִקִּיתָ מִשְּׁבֻעָתִי זֹאת רַק אֶת־בְּנִי לֹא תָשֵׁב שָׁמָּה: (ט) וַיָּשֶׂם הָעֶבֶד אֶת־יָדוֹ תַּחַת יֶרֶךְ אַבְרָהָם אֲדֹנָיו וַיִּשָּׁבַע לוֹ עַל־הַדָּבָר הַזֶּה:

2. Abarbanel – how can you be 'Zaken Ba Bayamim' at 99 and 140?

באמרו "ואברהם בא בימים" הנה היה זה בהיותו בן ק"מ.... ואיך יאמר עליו הכתוב בהיותו בן ק"מ שנה "ואברהם זקן בא בימים" באותו לשון עצמו שנאמר עליו בהיותו בן צ"ט שנה , קודם שתהר שרה, שנאמר "ואברהם ושרה זקנים באים בימים"? והיה ראוי שיאמר כאן שהיה זקן ושבע ימים או בא בימים מאד ....? וי"ל, לא מצינו בכתוב "בא בימים" רק מחובר עם "זקן" ולא יתהפך, לפי שכבר מצינו זקן בלי בא בימים.....והענין הוא שהזקנה יש לה התחלה וסוף ואמצע. וההתחלה תקרא בלבד "זקנה" והנושא אותה "זקן" והסוף נקרא "ישיש" או "שבע ימים" או "זקן ושבע ימים". אמנם האמצעי שבין אלו הקצוות, והוא רחב מאד, יאמר זקן בא בימים, ר"ל נכנס בימי הזקנה.....ולכן בהיות אברהם בן ק' שנה ושרה בת צ' נאמר עליהם ואברהם ושרה זקנים באים בימים, ובהיותו בן ק"מ נאמר ג"כ "ואברהם זקן בא בימים" כי תמיד היו באותו אמצעי מהזקנה אבל בהיותו בן מאה שנה היה יותר קרוב להתחלה מהיותו בן ק"מ כי היה קרוב לסופה.

3. Chizkuni – why mention 'ba bayamim' here?

ואברהם זקן לא יוכל עוד לצאת ולבא לפיכך שלח עבדו.

4. Ibn Ezra (Ramban) – what does 'bakol' mean?

ברך את אברהם בכל: בעושר ונכסים וכבוד אורך ימים ובנים, וזאת כל חמדת האדם (אבן עזרא). והזכיר הכתוב זה לאמר כי היה שלם בכל, לא חסר דבר זולתי שיראה בנים לבנו שינחלו מעלתו וכבודו, ולכן התאוה לזה:

5. Talmud Bava Batra 16b – what does 'bakol' mean?

וה' ברך את אברהם בכל. **מאי בכל?** רבי מאיר אומר: שלא היתה לו בת. רבי יהודה אומר: שהיתה לו בת. אחרים אומרים: בת היתה לו לאברהם ובכל שמה. ר"א המודעי אומר: איצטגנינות היתה בלבו של אברהם אבינו, שכל מלכי מזרח ומערב משכימין לפתחו. רבי שמעון בן יוחי אומר: אבן טובה היתה תלויה בצוארו של אברהם אבינו, שכל חולה הרואה אותו מיד מתרפא, ובשעה שנפטר אברהם אבינו מן העולם תלאה הקדוש ברוך הוא בגלגל חמה. ת"ר: שלשה הטעימן הקב"ה בעולם הזה מעין העולם הבא, אלו הן: אברהם, יצחק ויעקב. אברהם, דכתיב ביה: בכל; יצחק, דכתיב ביה: מכל; יעקב, דכתיב ביה: כל.

6. Ramban – did Avraham Avinu have a daughter?

אמרו (ב"ב טז,ב) "וה' ברך את אברהם בכל", רבי מאיר אומר שלא היתה לו בת, רבי יהודה אומר בת היתה לו, אחרים אומרים בת היתה לו ובכל שמה. דרש רבי מאיר שלא היתה לו בת לאברהם, וזו לו לברכה כי לא היה יכול להשיאה רק לבני כנען הארורים, ואם ישלחנה לארצו גם כן תעבוד שם עבודה זרה כמותם, כי האשה ברשות בעלה, ואברהם לא יחפוץ שיצא זרעו הכשר משׂרה אשתו חוצה לארץ, ואף כי יעבוד עבודה זרה. ורבי יהודה דרש כי בת היתה לו, דאפילו ברתא לא חסריה רחמנא, והיא הברכה בכל, כי היה לו "כל" אשר יחמדו האנשים לא חסר דבר. ובאו אחרים והזכירו שם הבת.

ובאמת שאין הכוונה לאחרים והמחלוקת להם עם רבי יהודה להודיע אותנו שם הבת הזאת בלבד..... אבל אחרים חדשו בפירוש הכתוב הזה ענין עמוק מאד ודרשו בזה סוד מסודות התורה, ואמרו כי "בכל" תרמוז על ענין גדול, והוא שיש להקב"ה מדה תקרא "כל", מפני שהיא יסוד הכל, ובה נאמר (ישעיה מד כד) אנכי ה' עושה "כל".....והיא המדה השמינית מי"ג מדות, ומדה אחרת תקרא "בת" נאצלת ממנה, ובה הוא מנהיג את הכל..... והמדה הזאת היתה לאברהם כבת, כי הוא איש החסד ויתנהג בזו, ולכך אמרו אחרים כי אין הברכה הזאת שנתברך "בכל" רומזת על שהוליד בת משרה אשתו, או שלא הוליד, אבל היא רומזת ענין גדול שברך אותו במדה שהיא בתוך מדת הכל.....

7. Rashi – why did Eliezer need to put his hand under Avraham's thigh?

לפי שהשבע לריך שיטול בידו חפץ של מצוה, כגון ספר תורה או תפילין, והמילה היתה מצוה רחשובה לו ובאה לו על ידי נער והיתה חביבה עליו ונטלה:

8. Abarbanel – a question on Rashi, and a possible answer

פירוש רש"י הוא דעת רחוק מאד כי לא ישבע אדם על אחת מכל מצות ה' כאלו תאמר על הסוכה או על הלולב כל שכן על המילה שהוא גנאי ..... והראב"ע כתב שהיה זה מנהג בארץ הודו שישים העבד את ידו תחת ירך האדון כאלו הוא ברשותו וחוץ מכבודו אין הדבר כן כי מנהגם הוא שהאדון ירכב על סוס והעבד אשר יקח לו מחדש ישים ידו תחת רגלו וירוץ האדון בסוסו והעבד רץ לפניו וזהו סימן עבדותו אבל לא נהגו דבר בֵּרֶךְ.

והנה אמר לו שים נא ידך תחת ירכי ואשביעך בה', לפי שאברהם נתיחד להנהגת הש"י מעת שנכנס לברית מילה, ולפי שהוא היה עתיד להשביע את אליעזר בה' אלהי השמים ואלהי הארץ ר"ל בסבה הראשונה שה' למעלה מן השמים לא כדעת הטועים שהשמש והירח והכוכבים היו אלהות מוחלטים מבלי אלוה ראשון עליהם. וג"כ אלהי הארץ ר"ל משגיח בה לא כדברי האומרים עזב ה' את הארץ. לכן אמר לעבדו שים נא ידך תחת ירכי, ר"ל זכור תזכור הברית מילה אשר קבלנו אני ואתה וכיון שהענין כן הוא ואנו מיוחדים להנהגתו ית' לכן אשביעך בה' והוא שם המיוחד שהוא אלהי השמים ואלהי הארץ כי כדי להעירו על הברית והאמונה אמר לו כן, לא שיצוהו שיקח בידו אבר המשגל כי חרפה היא לו, אלא שישים את ידו תחת הירך הקרוב אליו כאומר זכור הברית.

9. Meshech Chochma – why didn't Avraham just tell Yitzchak to go to Haran?

אשר לא תקח אשה לבני. מה דלא צוה את יצחק בנו שלא ישא אשה מבנות הכנעני ....דהבן אינו חייב לשמוע להאב אם מוחה בו מלישא אשה שהוא חפץ. ומה דצוה יצחק ליעקב "לא תקח אשה מבנות הכנעני" ...הוא מפני שאמר לו ..."ויתן לך את ברכת אברהם ...את ארץ מגוריך אשר נתן אלקים לאברהם"..... הוא תנאי..... ומשום זה אמר.... "וירא עשו כי ברך יצחק את יעקב".... שאם לא ישמע אליו בזה אין הברכה קיימת.

10. Chizkuni – why was Avraham concerned about Bnot HaKenaani?

מבנות הכנעני. פן יאמרו עלי ע״י ירושה ומתנה נכנס הוא לארץ, לפיכך איני רוצה אלא ע״י הקב״ה שיתננה לי בחזקה.

11. Ohr Hachaim – why is the family in Haran any better than Bnot Canaan?

כי (אם) אל ארצי ואל מולדתי. תימה מה ראה במשפחתו והלא היו כולם עובדי ע״ז? וי״ל דהיה יודע שאם הייתה מקרבת אצלו הייתה למידה יראת שמים.

12. Haketav Vehakabbala – an ingrained culture is worse than superficial behavior

מבנות הכנעני. כי הכנענים היו רעים במדות ובמעשים, באמונה משובשת, ואלה יעשו רושם בגוף ובנפש, ויעברו רשומם אל הבנים כי ישתלשלו מהם, כשנאה ונקימה אכזריות וחימה וכדומה, אלה יעשו רושם בנפש ובגוף ..... אמנם לבן ובתואל עם היותם עובדי אלילים אין מן המחויב שיעבור רשומם לבניהם, כי אמונה הכוזבת לא תעשה רושם רק בנפש ולא יתפשט בבנים, לכן בחרו האבות בבנות בתואל ולבן.